

Representantforslag nr. 103

(2008–2009)

fra stortingsrepresentantene Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne, Thore A. Nistad og Anders Anundsen

Dokument nr. 8:103 (2008–2009)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne, Thore A. Nistad og Anders Anundsen om endring i ordningen for embetsdommeres lønnsfastsettelse

Til Stortinget

BAKGRUNN

Forslagsstillerne ønsker å endre lønnsfastsettelsen til dommerne i tingrett og lagmannsrett for å sikre domstolens uavhengige stilling i forhold til Regjeringen.

I 1962 ble det innført en ordning hvoretter dommerne i Høyesterett får sin lønn fastsatt av Stortinget. Ordningen fungerer nå slik at en uavhengig kommisjon gjør undersøkelser og deretter fremmer en innstilling om lønnsøkning for dommerne i Høyesterett, samt stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer. Innstillingen legges til grunn for Stortingets vedtak om hvilken lønn disse skal ha. Kommisjonen forholder seg til et system hvor statsministeren får høyest lønn og øvrige statsråder, stortingsrepresentanter og dommere i Høyesterett får sin lønn fastsatt ut fra et forholdstall beregnet etter hva statsministeren tjener.

Begrunnelsen for å innlemme høyesterettsdommere i denne ordningen var at domstolens konstitusjonelle stilling talte for å fastsette deres lønn i særskilt stortingsvedtak.

Dommerne i lagmannsrettene og tingrettene er ikke del av ordningen som redegjort for. Disse får fastsatt sin lønn som andre embetsmenn av Fornyings- og administrasjonsdepartementet og må således forhandle med departementet på vanlig måte.

Forslagsstillerne mener det ikke er noen saklig grunn til å skille mellom dommerne i Høyesterett og

de øvrige embetsdommerne på dette punktet. En rettsstat kjennetegnes blant annet av uavhengige domstoler, og uavhengigheten mot de øvrige statsmakter er viktig for å sikre borgernes rettssikkerhet. I dette perspektivet er det uheldig at dommerne i det ene øyeblikket skal forhandle lønn med staten og i neste være dommer som avgjør krav mellom staten og samfunnets borgere. For den enkelte borger er det viktig å ha tillit til at dommere i alle instanser forholder seg nøytrale og uavhengige av hvordan lønnsforhandlingene med departementet har utviklet seg. Ved denne problemstillingen står ikke dommerne i Høyesterett i noen særstilling sammenliknet med dommerne i tingrett og lagmannsrett.

Selv om det ikke føres noen statistikk over hvor mange positive avgjørelser staten får i domstolene, råder det en oppfatning i enkelte kretser om at staten har en fordel, og ofte vinner frem i saker mot enkeltborgere og selskaper. Eksempler hvor dette temaet har vært oppe, er i forbindelse med erstatningssaker der tidligere nordsjødykkere har gått til søksmål mot staten på grunn av senskader i forbindelse med dykkerarbeid på 1970- og begynnelsen av 1980-tallet.

Det er uheldig dersom denne oppfatningen på noen måte kan forankres i det faktum at dommere skulle være fornøyd med lønnsoppgjørene. Argumentene kan da bli at departementet er rundhåndet i forhandlingene med Dommerforeningen for å nyte godt av det i de sakene hvor staten er part senere. Dette vil i så fall skape tvil om hvorvidt domstolen faktisk er uavhengig av den utøvende makt.

Forslagsstillerne er av den oppfatning at det er hensiktsmessig at embetsdommerne som ikke sitter i Høyesterett, innlemmes i ordningen med lønnsfastsettelse for statsråder, stortingsrepresentanter og høyesterettsdommere. Lønnsfastsettelsen vil da skje som del av den uavhengige kommisjonens arbeid og således ikke være gjenstand for forhandling. Dette

mener forslagsstillerne i enda større grad vil sikre at dommerne beholder den uavhengighet en rettsstat forutsetter.

Som del av bakgrunnen for dette forslaget vil forslagsstillerne peke på at Norge er et av få land i Vest-Europa som har et system hvor embetsdommere får sin lønn fastsatt av Regjeringen. De fleste andre land i dette området har et system for lønnsfastsettelse hvor alle embetsdommere inngår. I mange av landene fastsettes lønnen for alle dommere likt, som systemet Norge har med dommerne i Høyesterett, stortingsrepresentanter og statsråder. I noen andre land har man et eget system kun for dommere hvor den uavhengige kommisjon tar utgangspunkt i lønnsfastsettelse for lederen i Høyesterett og fastsetter øvrige dommers lønn ut fra et forholdstall etter denne.

At norske embetsdommere fortsatt får lønn fastsatt av et departement, er uheldig og som nevnt ikke spesielt godt begrunnet.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmer disse representanter følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen utarbeide et forslag som endrer lønnsfastsettelsen for embetsdommere slik at den blir lik ordningen for dommere i Høyesterett.

6. mai 2009